

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра іноземної філології і перекладу

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан гуманітарно-педагогічного факультету
Савицька І.М.

“ _____ ”

_____ 2025 р. протокол № 12 від “10” червня 2025 р.

Завідувач кафедри _____ Амеліна С.М.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри іноземної
філології та перекладу

”РОЗГЛЯНУТО ”

Гарант ОП «Англійська мова та друга іноземна»
Гольцова М.Г.

Гарант ОП «Німецька мова та друга іноземна»
_____ Зуєнко Н.О.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА»

Галузь знань: В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

Спеціальність: В11 «Філологія» (Спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська);

Освітні програми: «Англійська мова та друга іноземна», «Німецька мова та друга іноземна»,

Факультет гуманітарно-педагогічний

Розробник: _____ Кравченко Наталія Кимівна, професор кафедри іноземної філології і перекладу, доктор філологічних наук, професор

1. Опис навчальної дисципліни

«Вступ до мовознавства»

Опис навчальної дисципліни: Навчальний курс «Вступ до мовознавства» представлено як дисципліну, що містить опис і обґрунтування особливостей мовознавчих теорій, історію розвитку мовознавчої думки від давніх часів до сьогодення та використання мовних одиниць. У курсі враховано комунікативні, культурні та психологічні чинники, що сприяють створенню і функціонуванню різних лінгвістичних теорій. Об'єктом вивчення є явища вербальної комунікації як організованої системи з певним інвентарем елементів і функціонально зумовленими структурованими відношеннями між ними.

Освітній ступінь, галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітня програма		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Галузь знань	В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»	
Спеціальність	В11 Філологія	
Спеціалізація	В11.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська) В11.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька)	
Освітня програма	Англійська мова та друга іноземна Німецька мова та друга іноземна	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	2
Семестр	2	3-4
Лекційні заняття	16 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	4 год.
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	74 год.	110 год.
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3 год.	

Навчальний курс «Вступ до мовознавства» представлено як дисципліну, що містить опис і обґрунтування особливостей мовознавчих теорій, історію розвитку мовознавчої думки від давніх часів до сьогодення та використання мовних одиниць. У курсі враховано комунікативні, культурні та психологічні чинники, що сприяють створенню і функціонуванню різних лінгвістичних теорій. Об'єктом вивчення є явища вербальної комунікації як організованої системи з певним інвентарем елементів і функціонально зумовленими структурованими відношеннями між ними.

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета – ознайомити студентів із найбільш важливими поняттями мовознавства, природою мовного знака; дати уявлення про природу та сутність мови, основні знання щодо структури, ієрархічності будови мови, а також основних методів її вивчення.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики) під час професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Фахові (спеціальні) компетентності:

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови і літератури, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Структура навчальної дисципліни

повного терміну денної (заочної) форми навчання

Назви змістових модулів і тем	тижні	Кількість годин			
		денна форма		Заочна форма	
		усьо	у тому числі	усього	у тому числі

		го	л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1. Мовознавство – наука про мову. Фонетика. Лексикологія													
Тема 1. Мовознавство як наука	1	9	2	2			5	9	2				7
Тема 2. Природа, сутність, функції та будова мови	2	7		2			5	7					7
Тема 3. Фонетика. Класифікація звуків	3	9	2	2			5	9		2			7
Тема 4. Зміни звуків. Звукові (фонетичні) процеси	4	7		2			10	8					8
Тема 5. Лексикологія. Слово та його значення	5	9	2	2			5	9	2				7
Тема 6. Лексико-семантична система	6	7		2			5	8					8
Тема 7. Класифікація лексики української мови. Фразеологія мови	7	9	2	2			5	7					7
Тема 8 Модульна контрольна робота №1	8	2		2									
Разом за змістовим модулем 1		59	8	16			40	57	4	2			51
Змістовий модуль 2. Граматика. Характеристики мовних одиниць													
Тема 9. Граматика. Основні категорії граматики	9	9	2	2			5	9	2				7
Тема 10. Способи вираження граматичних значень	10	7		2			5	8					8
Тема 11. Лексико-семантичне поле. Дери́вація.	11	9	2	2			5	8					8
Тема 12. Морфема і словоформа. Основа слова (непохідна, похідна, твірна). Морфемний аналіз слова	12	7		2			5	9		2			7
Тема 13. Словосполучення і речення, типи, види.	13	9	2	2			5	8					8
Тема 14. Синтаксичні одиниці у різних мовах	14	7		2			5	7					7
Тема 15. Письмо: його види та історія	15	9	2	2			4	7					7
Разом за змістовим модулем 2	7	57	8	14			34	63	2	2			59
<i>Усього годин</i>		120	16	30			74	120	6	4			110

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	год.
1	Мовознавство як об'єкт дослідження лінгвістики. «Вступ до мовознавства» як навчальна дисципліна	2
2	Фонетика. Класифікація звуків	2
3	Фонетичні процеси. Фонологія	2
4	Лексикологія. Основна одиниця вивчення, її характеристики.	2
5	Лексикологія. Лексико-семантична система мови	2
6	Граматика. Основні категорії граматики	2
7	Поняття морфеми і словоформи, їхні ознаки	2
8	Письмо: його види та історія	2

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Мовознавство як наука	2
2.	Природа, сутність, функції та будова мови	2
3.	Фонетика. Класифікація звуків.	2
4.	Голосні і приголосні звуки. Артикуляційні характеристики.	2
5.	Зміни звуків. Звукові (фонетичні) закони.	2
6.	Фонетична транскрипція.	2
7.	Лексикологія. Слово та його значення Лексико-семантична система. Класифікація лексики української мови.	2
8.	Фразеологія мови. МКР №1.	2
9.	Граматика. Основні категорії граматики	2
10.	Способи вираження граматичних значень.	2
11.	Форми словозміни і форми словотворення Поняття деривації.	2
12.	Морфема і словоформа.	2
13.	Основа слова (непохідна, похідна, твірна). Морфемний аналіз слова	2
14.	Характеристика одиниць синтаксису у різних мовах.	2
15.	Письмо: його види та історія. МКР №2.	2
	Разом	30 год.

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Мовні контакти. Субстрат, суперстрат і адстрат.	5
2.	Гіпотези походження мови	5
3.	Розвиток мов у різні часи.	5
4.	Мовна політика у різних країнах на сьогодні.	10
5.	Особливості розвитку фонографічного письма.	5
6.	Мовленнєвий апарат, його будова.	5
7.	Фонетичне членування мовленнєвого потоку (фраза, синтагма, такт).	5
8.	Монофтонги та поліфтонги.	5

9.	Спонтанні зміни звуків. Орфоепія.	5
10.	Фонетичні та історичні чергування звуків. Диференційні та інтегральні ознаки фонем.	10
11.	Принципи наукової етимології.	5
12.	Способи вираження граматичних значень: афіксація, фузія, аглютинація.	5
13.	Члени речення і частини мови. Актуальне членування речення.	4
	Разом	74

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- тестування;
- захист практичних робіт, проєктів;
- пірінгове оцінювання, самооцінювання.

7. Методи навчання (вибрати необхідне чи доповнити):

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод командної роботи, мозкового штурму.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Мовознавство – наука про мову. Фонетика. Лексикологія		
Лекція 1	ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати. ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти. ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв’язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.	-
Практична робота 1.		10
Лекція 2		10
Практична робота 2.		10
Лекція 3		-
Практична робота 3.		10
Практична робота 4.		10
Самостійна робота 1.		10
Модульна контрольна робота 1.		10
Всього за модулем 1		30
Модуль 2. Граматика. Характеристики мовних одиниць.		
Практична робота 5-6.	ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови і літератури, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній	10
Лекція 6		5
Практична робота 7-8.		10
Лекція 7		10
Практична робота 8-9.		5

Практична робота 10-11.	діяльності.	10
Самостійна робота 2.	ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці,	10
Модульна контрольна робота 2.	визначати їхню взаємодію та	10
	характеризувати мовні явища і процеси,	30
	що їх зумовлюють.	100
Всього за модулем 2		
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	
Курсова робота (за наявності)		-

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Викладач і студенти зобов'язані керуватися документами, що регламентують освітній процес в НУБіП України (https://nubip.edu.ua/node/12654). Зокрема, роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання практичних занять та модулів відбувається за заявою, яку підписує лектор, завідувач кафедри та декан гуманітарно-педагогічного факультету.
Політика щодо академічної доброчесності	Викладач і студенти зобов'язані керуватися документами, що регламентують академічну доброчесність, антикорупційні дії в НУБіП України (https://nubip.edu.ua/node/166683).
Політика щодо відвідування	Викладач і студенти зобов'язані керуватися документами, що регламентують освітній процес в НУБіП України (https://nubip.edu.ua/node/12654). Так, відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (за погодженням із деканом гуманітарно-педагогічного факультету).

9. Навчально-методичне забезпечення:

- ЕНК на платформі elearn: <https://elearn.nubip.edu.ua/enrol/index.php?id=4505>
- Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять.
- Завдання для самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни.
- Матеріали для поточного та підсумкового контролю (контрольні завдання до практичних занять; завдання для модульних контрольних робіт для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу).
- Методичні матеріали щодо виконання контрольних робіт для заочної форми навчання.
- Екзаменаційні білети

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Галас А. М., Сабадош І. В. Синтаксис словосполучення і простого речення сучасної української мови: практикум. Ужгород, 2023. 238 с.

2. Денисовець І. Становлення та розвиток термінів на означення способів словотворення в українській дериватології. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 56. Т. 4. URL: https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/11774/1/56-4_2022_2_33-39.pdf.
3. Жиденко Т. Контрастивна лінгвістика як синхронно-порівняльне дослідження мовних систем. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2021. №1. С. 319-421. URL: https://www.researchgate.net/publication/349717844_KONTRASTIVNA_LINGVISTIKA_AK_SINHRONNO-PORIVNALNE_DOSLIDZENNA_MOVNIH_SISTEM.
4. Кійко Ю.Є., Агапій А.П., Мельник Ю.Й. Вступ до мовознавства: практикум. Чернівці: Чернівецький ун-т, 2021. 176 с.
5. Костусяк Н. М. Морфеміка, словотвір, морфологія української мови : методичні рекомендації. Луцьк : Надстир'я. 2022. 80 с.
6. Личук М. І. Вступ до мовознавства, Методичні рекомендації з навчальної дисципліни. Київ, 2021. 136 с.
7. Мельник І. А. Фонетика і лексикологія української мови : навчально-методичні рекомендації до виконання практичних завдань і самостійної роботи. Луцьк. 2022. 112 с.
8. Миголинець О.Ф. Вступ до мовознавства: Практичні завдання для студентів філологічного факультету. Ужгород, 2022. 76 с.
9. Митько Н. А. Сучасна українська мова. Лексикологія. Матеріали для практичних занять : навчально-методичний посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. 64 с.
10. Назаренко О. М. Вступ до мовознавства : навч. посібн. Одеса : Фенікс, 2021. 190 с.
11. Незвеська А. М. Фоносемантичні зв'язки у сучасних різносистемних мовах. *Молодий вчений*. 2018. №5 (57). С. 124-127.
12. Островська Л. Теоретичні проблеми синтаксису сучасної української мови : навчальний посібник. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2022. 240 с.
13. Мовознавство: науково-теоретичний журнал Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні та українського мовно-інформаційного фонду НАН України. URL: <https://movoznavstvo.org.ua>.
14. Електронні інформаційні ресурси НБУВ. URL: : <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.
15. Лінгвістичний портал MOVA.info. URL: <http://www.mova.info>.
16. Словопедія. <http://slovopedia.org.ua>.
17. Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua>.
18. Український лінгвістичний портал: URL: <https://www.ulif.org.ua/bookline/linghvisticchno-informatsiini-studiyi-virtualizatsiia-linghvisticchnikh-tiekhnologhii>.
19. Український мовно-інформаційний фонд НАН України. URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua>.